

2027

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
AKADEMİ GİRİŞ SINAVI

VIDEO DERS
HEDİYELİ

MEB-AGS ÖABT

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ

KONU ANLATIMLI

ÖABT KONU
DAĞILIMINA
UYGUN

SINAV SORU
TİPLERİNE
YÖNELİK

KAVRAMSAL
ANLATIM

Video derslere ve kitabın
baskı tarihinden sonraki
güncellemelere erişebilmek için
QR kodu okutunuz.

PEGEM AKADEMİ

Komisyon

MEB-AGS ÖABT Türk Dili ve Edebiyatı Konu Anlatımlı

ISBN 978-625-8897-01-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

3. Baskı: 2026, Ankara

Proje-Yayın: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Arzu Orhan Kaya
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: yayinevi@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Ankara Özgür Matbaacılık

1250. Cad. No: 25 Ostim Yenimahalle/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46821

Değerli Okuyucularımız,

Elinizdeki bu kitap, MEB-AGS ÖABT TÜRK Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Alan Bilgisi Testi kapsamındaki soruları çözmek için gerekli bilgi, beceri ve teknikleri edinme ve geliştirme sürecinde siz değerli okuyucularımıza kılavuz olarak hazırlanmıştır.

Kitabın hazırlanış sürecinde, sınav kapsamındaki temel alanlarda kapsamlı alan yazını taraması yapılmış, bu kitabın gerek MEB-AGS ÖABT'de gerekse gelecekteki meslek hayatınızda ihtiyacınızı maksimum derecede karşılayacak bir başucu kitabı niteliğinde olması hedeflenmiştir.

Detaylı, güncel ve anlaşılır bir dilde yazılan konu anlatımları, çıkmış sorular ve detaylı açıklamalarıyla desteklenmiş, her ünite içeriği ÖSYM formatına uygun, çözümlü test sorularıyla pekiştirilmiştir. Ayrıca konu anlatımlarında verilen bilgi ve çözüm tekniklerine ek olarak uyarı kutucuklarıyla önemli konulara dikkat çekilmiştir.

Yoğun bir araştırma ve çalışma süreciyle hazırlanmış olan bu kitapla ilgili görüş ve önerilerinizi yayinevi@pegem.net adresini kullanarak ya da **0538 594 92 40** numaralı telefona WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Geleceğimizi güvenle emanet ettiğimiz siz değerli öğretmenlerimizin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine katkıda bulunabilmek ümidiyle...

Başarılar...

TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Detaylı anlatım için QR kodu okutunuz.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve içeriklere erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna **arti.pegemkampus.com** yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan “Aktivasyonlarım” sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

Yırtmayınız
Kazıyınız

3. Adım Ürünlerim

“Hibrit Kitap” sekmesinden kitabınızın konu anlatımına ve video derslere, “Ölçme İstasyonu” sekmesinden konu sonu testlerine erişim sağlayabilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır. Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2027 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

ALAN BİLGİSİ

1. Bölüm: Eski Türk Dili

I. Dil Nedir? Özellikleri Nelerdir?	1
Dillerin Sınıflandırılması.....	1
A. Yapı Bakımından Dünya Dilleri	1
B. Köken Bakımından Dünya Dilleri.....	3
C. Söz Dizimi Bakımından Dünya Dilleri.....	3
D. Ural-Altay Dil Ailesi ve Özellikleri.....	4
Çözümlü Test	6
Çözümler	8
E. Altay Dilleri Teorisi.....	9
F. Nostratik Teorisi	10
G. Avrasyatik Teorisi	10
H. Monogenist Teori	10
I. Güneş Dil Teorisi.....	10
İ. Türk Dilinin Orhon Türkçesinden Önceki Dönemleri I I	
Çözümlü Test - I	13
Çözümler	15
Çözümlü Test - II	17
Çözümler	20
II. Orhon Türkçesi (Köktürkçe).....	21
A. Orhon Türkçesinin Ses Özellikleri	23
B. Orhon Türkçesinde Sözcük Yapımı	24
C. Orhon Türkçesinde İsim Soylu Sözcük Türleri	25
D. Orhon Türkçesinde Fiiller.....	27
E. Orhon Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması	30
Çözümlü Test	37
Çözümler	40
III. Eski Uygur Türkçesi	41
A. Budist Uygur Edebiyatı (Burkancı Edebiyat).....	42
B. Maniheizm Uygur Edebiyatı.....	43
C. Nasturi Uygur Edebiyatı.....	43
D. Din Dışı Uygur Metinleri.....	44
E. Eski Uygur Türkçesi İle İlgili Önemli Çalışmalar	44
F. Eski Uygur Türkçesinde "Y" ve "N" Ağızları.....	44
G. Orhon Türkçesi ve Eski Uygur Türkçesi Arasındaki Farklılıklar.....	45
H. Eski Uygur Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması	46
Çözümlü Test	51
Çözümler	54
IV. Karahanlı Türkçesi	55
A. Karahanlı Türkçesiyle Oluşturulan Eserler	55
B. Karahanlı Türkçesinin Ses Özellikleri.....	57
C. Karahanlı Türkçesinde Sözcük Yapımı.....	57
D. Karahanlı Türkçesinde İsim Soylu Sözcükler	58
E. Karahanlı Türkçesinde Fiiller.....	60
F. Karahanlı Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması.....	62
Çözümlü Test	67
Çözümler	70

V. Doğu Türk Dili - Harezmi Türkçesi.....	71
A. Harezmi Türkçesiyle Oluşturulan Eserler	71
B. Harezmi Türkçesinin Ses Özellikleri	72
C. Harezmi Türkçesi Şekil Bilgisi	73
D. Harezmi Türkçesinde Sözcük Yapımı	74
E. Harezmi Türkçesinde Fiiller	74
F. Harezmi Türkçesinde Ek-Fiiller	75
G. Harezmi Türkçesinde Fiilimsiler	76
H. Altın Orda Devleti Dönemi'nde Yazılan Eserler	76
I. Harezmi Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması	77
Çözümlü Test	81
Çözümler.....	84
VI. Kuzey Türk Dili - Kıpçak Türkçesi	85
A. Kıpçak Türkçesiyle Oluşturulan Eserler	85
B. Kıpçak Türkçesinin Ses Özellikleri.....	88
C. Kıpçak Türkçesi Şekil Bilgisi	88
D. Kıpçak Türkçesinde Sözcük Yapımı.....	89
E. Kıpçak Türkçesinde Fiil Çekimi	89
F. Kıpçak Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması	91
Çözümlü Test	94
Çözümler	97
VII. Doğu Türk Dili - Çağatay Türkçesi	98
A. Çağatay Türkçesi Sözlükleri	98
B. Çağataycanın Önemli Sanatçıları.....	99
C. Çağatay Türkçesinin Ses Özellikleri	103
D. Çağatay Türkçesinde Sözcük Yapımı.....	103
E. Çağatay Türkçesi Şekil Bilgisi	104
F. Çağatay Türkçesinde Fiil Çekimi	104
G. Çağatay Türkçesinde Ek-Fiiller	106
H. Çağatay Türkçesinde Fiilimsiler	106
I. Çağatay Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması	106
Çözümlü Test	110
Çözümler	113
VIII. Batı Türk Dili - Eski Anadolu Türkçesi (Oğuzca)	114
A. Eski Anadolu Türkçesi Eserleri.....	114
B. Eski Anadolu Türkçesinin İmla Özellikleri	117
C. Eski Anadolu Türkçesinin Ses Özellikleri	118
D. Eski Anadolu Türkçesinde Sözcük Yapımı.....	119
E. Eski Anadolu Türkçesi Şekil Bilgisi	119
F. Eski Anadolu Türkçesinde Fiil Çekimi	120
G. Eski Anadolu Türkçesinde Fiilimsiler.....	121
H. Eski Anadolu Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması	122
Çözümlü Test	128
Çözümler	131

IX. Osmanlı Türkçesi.....	132
A. Osmanlı Türkçesinin Dil Özellikleri.....	132
B. Osmanlı Türkçesinin Ses Özellikleri	132
C. Osmanlı Türkçesinin Biçim Özellikleri	132
D. Osmanlı Türkçesi Alfabetesi.....	133
E. Osmanlı Türkçesinde İsim Çekim Ekleri.....	133
F. Osmanlı Türkçesinde Fiil Çekimi.....	134
G. Osmanlı Türkçesinde Yapım Ekleri	135
H. Osmanlı Türkçesinde Fiilimsiler	136
I. Osmanlı Türkçesinde İsim Tamlamaları	136
J. Genel Bilgi.....	137
K. Osmanlı Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması.....	137
Çözümlü Test	140
Çözümler	143
X. Çağdaş Türk Dilleri.....	144
A. Türk Dillerinin Adlandırılması.....	144
B. Türk Dillerinin Tasnifi	144
C. Türk Dil Grupları.....	144
D. Kıpçak Grubu Türk Dilleri (Kuzey)	144
E. Karluk Lehçeleri.....	147
F. Oğuz Lehçeleri	148
G. Sibirya Lehçeleri.....	150
H. Diğer Lehçeler	151
I. Yok Olma Tehlikesiyle Karşı Karşıya Olan Türk Dilleri	152
Çözümlü Test	154
Çözümler	157
Karma Test - I	158
Çözümler	161
Karma Test - II	164
Çözümler	168
Karma Test - III.....	170
Çözümler	174
Karma Test - IV.....	176
Çözümler	179
Karma Test - V	181
Çözümler	184

2. Bölüm: Yeni Türk Dili

I. Ses Bilgisi (Fonetik).....	186
A. Ünlüler (Vokaller).....	186
B. Ünsüzler (Konsonantlar).....	187
C. Türkçenin Ses Özellikleri	190
D. Seslerin Birleşmesi	190
E. Ses Olayları	192
Çözümlü Test	200
Çözümler	203
II. Biçim Bilgisi (Morfoloji).....	205
A. Kökler ve Özellikleri.....	205
B. Ekler ve Özellikleri	206
Yapım Ekleri	206
Çekim (İşletme) Ekleri	207
C. Yapıları Bakımından Kelimeler	211
Basit Kelime.....	211
Türemiş Kelime.....	211
Birleşik Kelime.....	211
Çözümlü Test	213
Çözümler	217
III. Fiiller.....	219
A. Anlamına Göre Fiiller.....	219
B. Fiillerin Çekimlenmesi	219
C. Ek-Fiil	219
D. Yapısına Göre Fiiller	221
E. Fiilimsiler.....	223
F. Fiillerde Çatı	224
Çözümlü Test	229
Çözümler	232
IV. İsimler	234
A. Varlıklara Verilişlerine Göre İsimler	234
B. Varlıkların Niteliklerine Göre İsimler	234
C. Varlıkların Niceliklerine (Sayılarına) Göre İsimler	235
D. Yapısına Göre İsimler	235
E. İsimlerin Çekimlenmesi	235
F. İsim Tamlaması.....	236
Çözümlü Test	239
Çözümler	243

V. Yardımcı Sözcük Türleri.....	245
A. Zamirler (Adıllar).....	245
B. Sıfatlar	247
C. Zarflar	249
D. Yardımcı Sözcük Türleriyle İlgili Uyarılar.....	250
Çözümlü Test	252
Çözümler	256
VI. Görevli Sözcükler.....	258
A. Edatlar	258
B. Bağlaçlar	259
C. Ünlemler	259
Çözümlü Test	261
Çözümler	264
VII. Söz Öbekleri (Kelime Grupları).....	265
A. Tekrar Grupları (İkilemeler).....	265
B. Bağlama Grupları	265
C. Sıfat Tamlaması Grupları.....	265
D. İsim Tamlaması ve İyelik Grubu.....	265
E. Birleşik İsim Grupları	266
F. Birleşik Fiil Grupları	266
G. Ünvan Grupları.....	266
H. Ünlem Grupları	266
İ. Sayı Grupları.....	266
J. Edat Grupları.....	266
K. Fiilimsi Grupları	266
L. Kısaltma Grupları	267
M. İsnat Grupları	267
N. İlgı Grubu (Genitif Grubu).....	267
O. Yönelme Grubu (Datif Grubu).....	267
P. Bulunma Grubu (Lokatif Grubu).....	267
R. Ayrılma Grubu (Ablatif Grubu)	267
S. Vasıta Grubu.....	267
Çözümlü Test	269
Çözümler	271
VIII. Cümlelerin Öğeleri.....	272
A. Yüklem	272
B. Özne.....	273
C. Yardımcı Öğeler (Tümleçler)	273
Nesne (Düz Tümleç).....	273
Dolaylı Tümleç	273
Zarf Tümleci.....	274
Edat Tümleci	274

IX. Cümle Türleri	276
A. Yüklem Yerine Göre Cümleler	276
B. Yüklem Türüne Göre Cümleler	276
C. Anlamına Göre Cümleler	277
D. Yapısına Göre Cümleler	278
Çözümlü Test	280
Çözümler	283
Karma Test - I	285
Çözümler	289
Karma Test - II	293
Çözümler	296
Karma Test - III	298
Çözümler	301
Karma Test - IV	303
Çözümler	306

3. Bölüm: Türk Halk Edebiyatı

I. Halk Bilimi	308
A. Halk Edebiyatı ve Araştırma Yöntemleri	308
B. Halk Bilimi Yöntem ve Kuramları	308
C. Halk Bilimi Kapsamı ve Saha Çalışmaları	316
D. Halk Bilimi Alanında Çalışmış Önemli Araştırmacılar	318
E. Halk Edebiyatının Yazılı Kaynakları.....	321
II. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı.....	324
A. Sözlü Türk Edebiyatı (... - VIII. yy.)	325
B. Yazılı Türk Edebiyatı (VIII. yy. - X. yy.)	326
Çözümlü Test	327
Çözümler	330
III. İslam Kültürü Etkisindeki Türk Halk Edebiyatı	331
Halk Şiirinde Tür ve Şekil.....	331
Redif ve Kafiye (Uyak) Türleri.....	331
Halk Şiirinde Tema, Dil ve Üslup.....	332
Halk Şiirinde Kullanılan Heceli Nazım Şekilleri	333
Halk Şiirinde Kullanılan Aruzlu Nazım Şekilleri	338
Çözümlü Test	341
Çözümler	344

IV. Anonim Halk Edebiyatı	345
Anonim Halk Edebiyatı Söylemelik Türleri	345
Mânî.....	345
Türkü.....	346
Ağıt.....	347
Ninni.....	347
Anonim Halk Edebiyatı Konuşmalık Türleri	348
Tekerleme	348
Bilmece.....	349
Atasözleri	349
Deyimler	350
Alkışlar ve Kargışlar	350
Anonim Halk Edebiyatı Seyirlik Türler (Geleneksel Türk Tiyatrosu)	350
Karagöz Oyunu.....	350
Orta Oyunu.....	351
Meddah	352
Kukla Oyunu.....	352
Köy Seyirlik Oyunları.....	353
Anonim Halk Edebiyatında Anlatmalık Türleri.....	354
Destan Kitapları / Nameler, Tekke-Tasavvuf	
Kaynaklı Eserler	354
Efsane	361
Destan (Epik Destan)	362
Mit	366
Halk Hikâyesi.....	370
Kahramanlık Hikâyeleri	373
Sevda Konulu Hikâyeler	374
Masal	379
Fıkra	382
Çözümlü Test	385
Çözümler	388
V. Âşık Edebiyatı.....	389
XVI. Yüzyıl Âşıkları.....	391
XVII. Yüzyıl Âşıkları.....	392
XVIII. Yüzyıl Âşıkları.....	393
XIX. Yüzyıl Âşıkları	393
XX. Yüzyıl Âşıkları	394
Çözümlü Test	399
Çözümler	402
VI. Tekke Tasavvuf Edebiyatı (Dini-Tasavvufi Türk Edebiyatı).....	403
Tekke Edebiyatı Nazım Türleri	404
Anadolu Dışında Dinî - Tasavvufi Türk Edebiyatı	405
Anadolu'da Dinî - Tasavvufi Türk Edebiyatı.....	405
Çözümlü Test	413
Çözümler	416

4. Bölüm: Eski Türk Edebiyatı

I. Eski Türk Edebiyatının Tanımı, Estetik Anlayışı ve Kaynakları	417
A. Eski Türk Edebiyatının Çerçevesi ve Tanımı.....	417
B. Eski Türk Edebiyatında Adlandırma Sorunu	417
C. Eski Türk Edebiyatında Şiirin Dönemleri.....	417
D. Eski Türk Edebiyatında Şiir Kitapları	418
E. Divân Şiirinin Geleneksel Özellikleri.....	419
F. Divân Şiirinde Biçim ve Âhenk.....	420
G. Divân Şiirinde Muhteva (İçerik).....	421
II. Eski Türk Edebiyatında Biçim, Vezin ve Söz Sanatları.....	455
A. Divan Şiirinde Nazım Biçimleri.....	455
Beyitlerden Oluşan Nazım Biçimleri	456
Tek Dörtlükten Oluşan Nazım Biçimleri	464
Bentlerden Oluşan Nazım Biçimleri (Musammatlar) ..	466
B. Divân Şiirinde Nazım Türleri.....	475
C. Divân Şiiriyle İlgili Bazı Kavramlar.....	476
D. Aruz Vezni.....	479
E. Edebî Sanatlar (Söz Sanatları).....	487
Çözümlü Test - I.....	509
Çözümler	513
Çözümlü Test - II	515
Çözümler	518
Çözümlü Test - III	520
Çözümler	523
III. Divân Edebiyatının Tarihsel Gelişimi.....	525
A. XIII. Yüzyılda Divân Edebiyatı.....	525
B. XIV. Yüzyılda Divân Edebiyatı	529
C. XV. Yüzyılda Divân Edebiyatı.....	535
D. XVI. Yüzyılda Divân Edebiyatı.....	547
E. XVII. Yüzyılda Divân Edebiyatı	559
F. XVIII. Yüzyılda Divân Edebiyatı	568
G. XIX. Yüzyılda Divân Edebiyatı	575
IV. Divân Edebiyatında Nesir	580
A. Divân Nesrinin Türleri.....	581
B. Divân Nesrinin Tarihsel Gelişimi.....	587
C. Şair Tezkireleri.....	595
Çözümlü Test	617
Çözümler	621

5. Bölüm: Edebiyat Akımları ve Yeni Türk Edebiyatı

I. Batı Edebiyatı Akımları.....	623
Eski Yunan Edebiyatı	623
Orta Çağ Avrupa Edebiyatı (XIV. yy. - XVIII. yy.)	623
Klasizm (Kuralcılık)	624
Romantizm (Coşumculuk)	624
Realizm (Gerçekçilik)	626
Natürizm (Doğalcılık)	626
Parnasizm	627
Sembolizm (Simgecilik)	627
Empresyonizm (İzlenimcilik)	628
Ekspresyonizm (Dışavurumculuk)	629
Kübizm	630
Dadaizm	630
Fütürizm	630
Letrizm	631
Sürrealizm (Gerçeküstücülük)	631
Egzistansiyalizm (Varoluşçuluk)	633
Postmodernizm (Modern Ötesi)	633
Çözümlü Test	636
Çözümler	639
II. Antik Yunan Edebiyatı	641
Latin (Roma) Edebiyatı	642
İtalyan Edebiyatı	643
Fransız Edebiyatı	644
İngiliz Edebiyatı	650
Rus Edebiyatı	652
Alman Edebiyatı	654
Amerikan Edebiyatı	656
Dünya Edebiyatının Diğer Önemli Sanatçıları	657
Batı Edebiyatı Roman Özetleri	658
Çözümlü Test - I	661
Çözümler	664
Çözümlü Test - II	665
Çözümler	669
III. Türk Edebiyatında Yenileşme Dönemi	670
A. Yeni Türk Edebiyatında Dönemler	670
B. Yeni Türk Edebiyatında Tür, Şekil, Tema ve Ahenk Unsurları	674
Çözümlü Test	686
Çözümler	689

IV. Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı	691
A. Tanzimat Edebiyatının Genel Özellikleri (I. Dönem)	694
B. Tanzimat Dönemi Sanatçıları (I. Dönem)	696
İbrahim Şinasi	696
Ziya Paşa	697
Namık Kemal	697
Şemsettin Sami	699
Ahmet Mithat Efendi	699
Ahmet Vefik Paşa	701
Beşir Fuat	701
C. Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı (II. Dönem)	701
D. Tanzimat Sanatçıları (II. Dönem)	702
Recaizade Mahmut Ekrem	702
Abdülhak Hamit Tarhan	702
Samipaşazade Sezai	703
Muallim Naci	703
Nabizade Nâzım	704
Mizancı Murat Bey	704
E. Ara Nesil Yazarları	704
Fatma Aliye Hanım	704
Çözümlü Test	707
Çözümler	711
V. Servetifünun (Edebiyatıcedide) Dönemi Edebiyatı	712
A. Servetifünun Edebiyatının Genel Özellikleri	712
B. Servetifünun Dönemi Sanatçıları	714
Tevfik Fikret	714
Cenap Şahabettin	715
Ali Ekrem	715
Hüseyin Şiret	715
Süleyman Nazif	716
Faik Ali	716
Celal Sahir	716
Halit Ziya Uşaklıgil	716
Mehmet Rauf	718
Hüseyin Cahit Yalçın	718
Ahmet Şuayip	718
C. Servetifünun Dönemi'nde Bağımsız Sanatçılar	719
Hüseyin Rahmi Gürpınar	719
Ahmet Rasim	720
Şair Nigar Hanım	720
Selanikli Fazlı Necip	720
Çözümlü Test	721
Çözümler	726

VI. II. Meşrutiyet Dönemi Edebiyatı	728	VII. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı.....	767
A. Fecriâtî Topuluğu	729	I. Cumhuriyet Dönemi'nde Şiir	769
Şahabettin Süleyman	730	A. Millî Edebiyat Akımına Bağlı Şiir	770
Cemil Süleyman.....	730	B. Beş Hececiler.....	773
Ahmet Haşim	731	C. Saf (Öz) Şiir Anlayışı	777
Emin Bülent Serdaroglu.....	731	D. Yedi Meşaleciler	779
Fazıl Ahmet Aykaç.....	732	E. Toplumcu Gerçekçi Şiir	781
Tahsin Nahit	732	F. Garip (I. Yeni).....	783
B. Nesl-i Âtî (Nâyîler)	732	G. Garip Dışında Yeniliği Sürdüren Şairler (Bağımsızlar).....	786
C. Millî Edebiyat Dönemi	732	H. Maviciler.....	789
D. Millî Edebiyat Dönemi Sanatçıları.....	734	I. Hisarcılar	789
Ömer Seyfettin.....	734	J. İkinci Yeni	791
Ali Canip Yöntem	735	K. 1960-80 Arası Toplumcu Gerçekçi Şiir	795
Ziya Gökalp	735	L. Yeni İslamcı Şiir.....	797
Mehmet Emin Yurdakul.....	736	M. 1980 Sonrası Şiir	800
Ahmet Hikmet Müftüoğlu	736	II. Cumhuriyet Dönemi'nde Roman - Hikâye (Anlatmaya Bağlı Metinler)	802
Mehmet Fuat Köprülü	737	A. Popüler Roman	803
Rıza Tevfik Bölükbaşı	737	B. Bireyin İç Dünyasına Yönelen Roman - Hikâye.....	804
Halide Edip Adivar.....	737	C. Bağımsızlar	806
Yakup Kadri Karaosmanoğlu.....	738	D. Toplumcu Gerçekçi Roman - Hikâye	809
Reşat Nuri Güntekin.....	739	E. Postmodern (Soyut/Modernizmi Esas Alan) Roman - Hikâye	816
Refik Halit Karay	740	F. Yeni Gelenekçi Roman	822
Aka Gündüz.....	740	G. Cumhuriyet Dönemi'ndeki Bazı Eserler.....	824
E. Millî Edebiyat Yıllarında Bağımsız İsimler	740	III. Cumhuriyet Dönemi Öğretici Metinler	832
Mehmet Âkif Ersoy.....	740	IV. Cumhuriyet Dönemi'nde Tiyatro.....	835
Yahya Kemal Beyatlı.....	741	Çözümlü Test - I.....	840
Çözümlü Test - I.....	744	Çözümler	844
Çözümler	748	Çözümlü Test - II	846
Çözümlü Test - II	749	Çözümler	850
Çözümler	753	Çözümlü Test - III	851
Karma Test - I	754	Çözümler	855
Çözümler	758	Karma Test - I	857
Karma Test - II	760	Çözümler	860
Çözümler	765	Karma Test - II	861
		Çözümler	865
		Karma Test - III	867
		Çözümler	870

I. DİL NEDİR? ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

Dil en geniş tanımıyla insanlar arasında anlaşmayı sağlayan; duyguları, düşünceleri, güdülerini doğrudan ya da dolaylı olarak aktaran çok yönlü ve gelişmiş bir vasıta. Dilin kendine mahsus bazı belirleyici özellikleri bulunmaktadır.

- ⇒ Dil ses, biçim ve anlam unsurlarından meydana gelmiş sistemli bir yapıdır.
- ⇒ Dil, yaşayan, canlı bir varlıktır. Dildeki sözcük, kavram ve ekler zaman içerisinde değişirler. Bu değişim ses ve biçim açısından olabildiği gibi anlam açısından da gerçekleşebilir. Mesela Türkiye Türkçesinin söz varlığı içinde yer alan “ayak” sözcüğünün Orhon Türkçesindeki biçimi “adak”tır. Sözcük zaman içinde ses açısından değişime uğramış, Türk dillerinde atah, ayak, azah~azak gibi biçimler de görülmeye başlanmıştır.
- ⇒ Dil, içinde bulunduğu kültürü yansıtır. Dil ve kültür arasında bir etkileşim söz konusudur. Bu etkileşim sayesinde dil içinde bulunduğu toplumun bakış açısını, değer yargılarını yansıtır, toplum da dili etkiler ve yansıtır.
- ⇒ Dil anlaşmayı sağlar. Bu anlaşma temel olarak söz ya da yazıyla gerçekleşir ancak konuşma ve yazma dışında da iletişim biçimleri vardır.

DİLLERİN SINIFLANDIRILMASI

Dil, çok eski dönemlerden beri araştırmalara konu olmuş, bu araştırmalar sonucunda yapı ve köken bakımından çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmuştur.

A. YAPI BAKIMINDAN DÜNYA DİLLERİ

Dünya dilleri ile ilgili bugüne kadar pek çok sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırmalar içinde en çok kabul gören August von Schlegel'in sınıflandırmasıdır. Schlegel'in yaptığı sınıflandırmaya göre dünya dilleri yapı bakımından üç gruba ayrılır:

Yalınlayan (Ayrışkan) Diller

- ⇒ Bu dillerde çekim ya da yapım ekleri yoktur.
- ⇒ Kavramları karşılamak için sözcük birleşmelerinden faydalanılır.
- ⇒ Vurgu ve tonlama, anlam ayırt edici olarak kullanılır.
- ⇒ Sözcükler cümle içerisinde bulundukları yere ya da başka sözcüklerle yan yana gelmelerine göre yeni anlam ve görevler yüklenir.
- ⇒ Himalaya ve Afrika dillerinin bir kısmı, Çince, Tibetçe, Baskça, Java dili, Vietnamca yapı bakımından yalınlayan diller grubunda yer alır.

Eklemeli (Bağlantılı ve Kaynaştırıcı) Diller

- ⇒ Bu diller gelişmiş bir ek sistemine sahiptir.
- ⇒ Sözcüklere yapım ekleri getirilerek yeni sözcükler türetilir.
- ⇒ Sözcükler tek ya da çok heceli olabilir.
- ⇒ Sözcük köklerine yeni ekler getirildiğinde kökte bir değişiklik olmaz.
- ⇒ Eklemeli diller ikiye ayrılır:
- ✓ **Bağlantılı (Bitişken) Diller:** Sözcük köklerine ekler getirilerek kaynaştırılır ve yeni kelimeler meydana getirilir. Türkçe, Moğolca, Fince, Japonca, Korece gibi diller bağlantılı diller arasında sayılır.
- ✓ **Kaynaştırıcı Diller:** Bu dillerde sözcükler birbiriyle öyle kaynaşır ki bütün bir cümlenin tek bir sözcüğe sığdırıldığı görülebilir. Kızılderili dilleri, Eskimoca, Gürcüce kaynaştırıcı diller arasında yer alır.

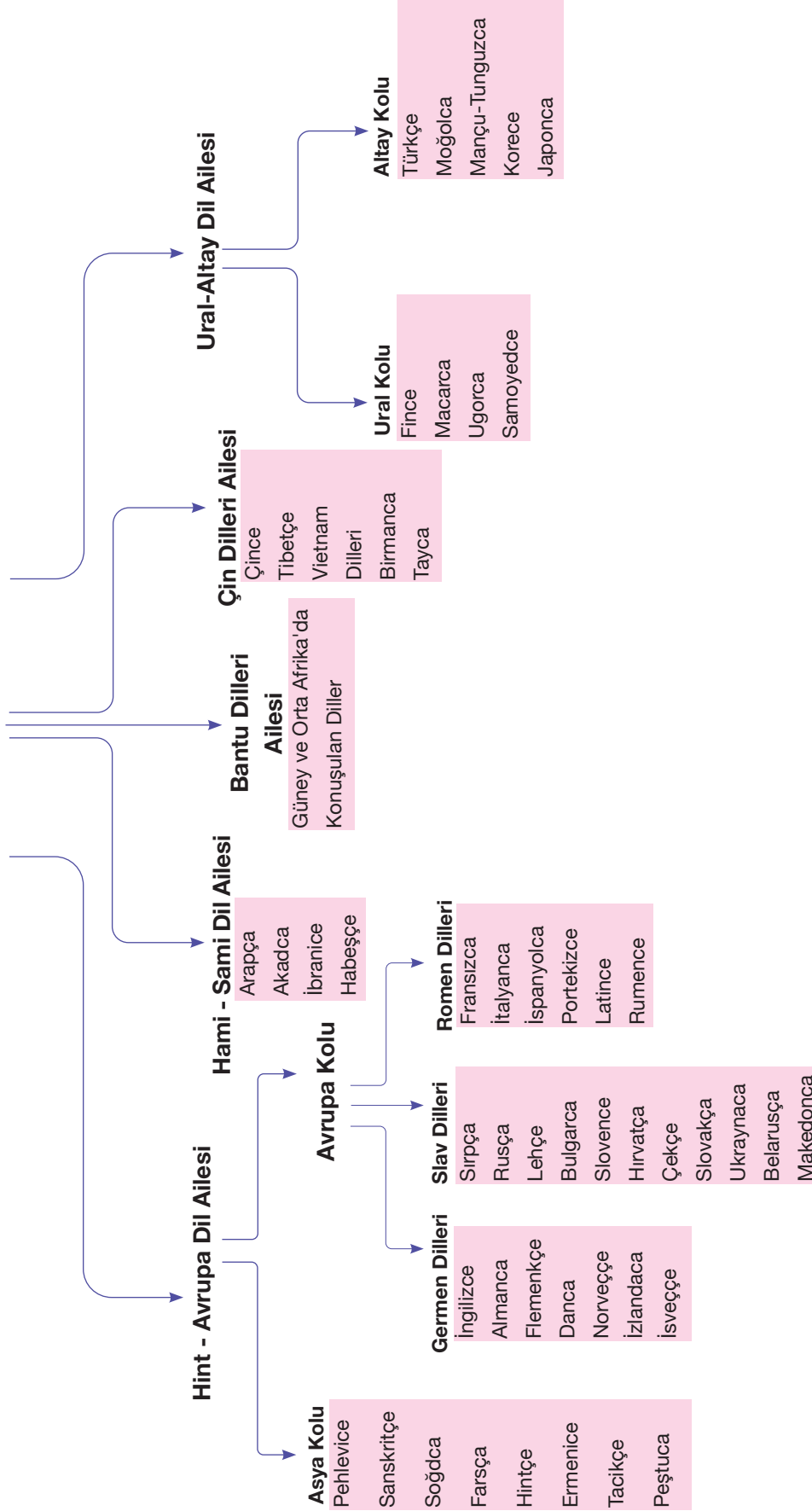
Çekimli (Bükümlü) Diller

- ⇒ Çekim sırasında sözcük kökündeki ünlülerde değişiklik olur.
- ⇒ Sözcük kökleri, yapım ve çekim sırasında kırılmaya uğrar.
- ⇒ Yalnızca bükümle ya da hem bükümle hem de çekimle oluşturulmasına göre ikiye ayrılırlar.

Bu dillerde, sözcüğün çekimi sırasında sözcük kökü değişime uğrar. Çekim sırasında görülen değişikliklerle yeni sözcükler ortaya çıkar. Arapçada "k-t-b" kökünden “*kitâb*, *kâtib*, *mektub*” şeklinde kelime türetilmesi buna örnek gösterilebilir.

- ✓ **Kök Bükümlü Diller:** Yalnızca bükümle yeni biçimlerin meydana getirildiği dillerdir. En tipik örneği Arapçadır. Hami-Sami dilleri kök bükümlü diller grubunda yer alır.
- ✓ **Gövde Bükümlü Diller:** Sözcük türetimi ve çekim için bükümün yanı sıra ön ve son eklerin de kullanıldığı dillerdir. Hint-Avrupa dilleri (İngilizce, Almanca vb.) bu gruba girer. Alm. *gehen* “gitmek”, *gang* “gidiş”, *gegangen* “gitmiş” vb.

KÖKEN BAKIMINDAN DÜNYA DİLLERİ (DİL AİLELERİ)

B. KÖKEN BAKIMINDAN DÜNYA DİLLERİ

18. yüzyılın sonuna doğru belirgin hâle gelmeye başlayan dillerin akrabalığı kuramına göre diller ses, biçim, söz dizimi ve anlam açısından benzerlik derecelerine göre aynı ya da farklı dil aileleri içerisinde değerlendirilmişlerdir.

Hint-Avrupa Dil Ailesi: Dünya üzerindeki en geniş dil ailesi sayılan Hint-Avrupa Dil Ailesinin Asya ve Avrupa olmak üzere iki kolu bulunmaktadır:

a. Asya Kolu: Asya kolunun en önemli üyesi Ari dilleridir. Bunlar Hint-İran dilleri olarak da bilinir. Sanskritçe, Soğdca, Pehlevi gibi eski diller bu diller arasında yer alır. Günümüzde Asya kolunda Farsça, Hintçe, Urduca, Afganca, Ermenice, Toharca ve Anadolu dilleri (Hititçe, Luvice vb.) yer almaktadır.

b. Avrupa Kolu: Avrupa kolu 3 alt kola ayrılmaktadır:

✓ Romen Dilleri:

➔ Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Portekizce, Rumence, Sardca.

✓ Germen Dilleri:

➔ İngilizce, Almanca, Hollandaca, Danca, Norveççe, İsveççe, İzlandaca, Gotça vb.

✓ Slav Dilleri:

➔ Çekçe, Lehçe, Slovakça, Slovence, Sırpça, Hırvatça, Bulgarca, Rusça, Ukraynaca.

! NOT

Yunanca ve Arnavutça Avrupa kolunda yer alan izole dillerdir.

Hami-Sami Dil Ailesi: Bu dil ailesi adını Hz. Nûh'un oğulları Hâm ve Sâm'dan almıştır. Bu dil ailesindeki dillerin en önemli özelliği ünsüzlerin ön plana çıkması, ünlülerin ise ikinci planda kalmasıdır. Bu dillerde kökler genelde ünsüzlerden meydana gelir. Hami-Sami Dil Ailesi Doğu ve Batı olmak üzere iki kola ayrılır:

a. Doğu Kolu: Çivi yazısı ile yazılmış eski bir Mezopotamya dili olan Akkadca bu kolda yer alır.

b. Batı Kolu: Arapça, Habeşçe, İbranice, Aramca (Aramice), Fenikece, Kûşi dilleri bu kolda yer alan dillerdir.

Bantu Dilleri Ailesi: Afrika'nın güney ve orta kısımlarında konuşulan dilleri içine alır.

Çin-Tibet Dil Ailesi: Konuşurlarının büyük çoğunluğu Güney Doğu Asya'da bulunan Çin-Tibet Dil Ailesi 3 alt kola ayrılır: Sinitik diller, Tibet-Birman dilleri, Tay-Kaday dilleri.

a. Sinitik Diller: Çin Halk Cumhuriyeti'nde konuşulan dilleri içine alır. Mandarin Çincesi, Kantonca bu alt kol içinde yer alır.

b. Tibet-Birman Dilleri: En önemli üyeleri Tibetçe ve Birmancadır.

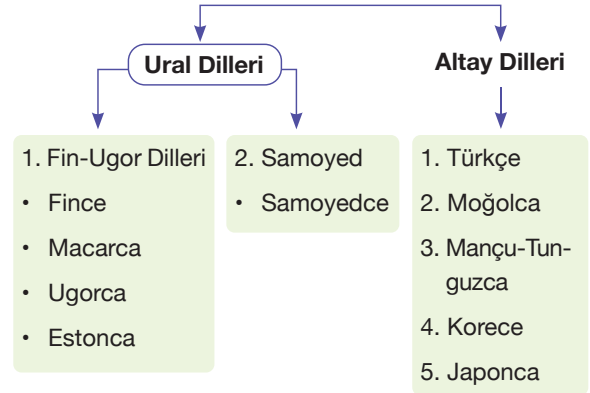
c. Tay-Kaday Dilleri: Tayca, Kadayca, Laoca bu alt kolda yer almaktadır.

Avustronezya Dil Ailesi: Bu dil ailesi, Malezya, Endonezya, Yeni Gine, Yeni Zelanda, Filipinler ve Madagaskar gibi bölgelerde konuşulur. Java dili, Malayca, Endonezce, Havâi dili bu dil ailesi içinde yer almaktadır.

Ural-Altay Dil Ailesi: Türkçenin de içinde yer aldığı dil ailesidir. Ural ve Altay olmak üzere iki kola ayrılır:

a. Ural Kolu: Bu kol Fin-Ugor ve Samoyed olmak üzere iki alt kola ayrılmıştır. Fin-Ugor alt kolunda Fince, Macarca, Ugorca ve Estonca gibi diller yer alırken Samoyed kolunda yalnızca Samoyedce yer alır.

b. Altay Kolu: Türkçe, Moğolca, Mançu-Tunguzca, Korece ve Japonca Altay kolu içinde yer alan dillerdir.

C. SÖZ DİZİMİ BAKIMINDAN DÜNYA DİLLERİ

Dünya dilleri söz dizimine göre altı temel gruba ayrılmıştır. Bu ayrım özne, nesne ve yüklem cümle içindeki yerine göre belirlenmektedir. Buna göre dünya dillerinin % 86,57'si sözdizimi bakımından ÖNY (özne-nesne-yüklem, 180 dil) ve ÖYN (özne-yüklem-nesne, 168 dil) dizilişine sahiptir. Bu iki diziliş dışında YÖN (yüklem-özne-nesne), YNÖ (yüklem-nesne-özne), NYÖ (nesne-yüklem-özne) ve NÖY (nesne-özne-yüklem) gibi dizilişler de bulunmaktadır. Türkçe, Farsça, Japonca, Hintçe gibi diller ÖNY (özne-nesne-yüklem) grubunda yer alırken Arapça, İngilizce, Rusça, Malayca gibi diller ÖYN (özne-yüklem-nesne) grubunda yer almaktadır.

D. URAL - ALTAY DİL AİLESİ VE ÖZELLİKLERİ

Estonyalı bilgin Ferdinand Johann Wiedemann (1805-1887), Ural-Altay Dil Ailesi üzerine çalışmalar yapmış ve 1838 yılında bu dil ailesinin Hint-Avrupa dil ailesinden farklı özelliklerini belirlemiştir.

1. Ural-Altay dillerinin en önemli özelliği ses uyumunun bulunmasıdır.
2. Bu dillerin sözcüklerinde gramatikal cinsiyet yoktur yani sözcükler eril, dişil ve nötr olarak ayrılmaz. Örneğin, Ar. müdür “müdür” (eril), müdire “kadın müdür” (dişil) vb.
3. Belirtme edatı göreviyle sözcüklerin başına getirilen ulamalar yaktır.
4. Söz yapımı eklerle sağlanır. Türetme ve çekim sırasında kökte herhangi bir değişim olmaz.
5. İsim çekiminde iyelik ekleri kullanılır.
6. Fiil şekilleri oldukça zengindir.
7. Ön ek yerine son ek kullanılır.
8. Sıfatlar isimlerden önce gelir.
9. Sayı sözcüklerinden sonra çokluk eki kullanılmaz.
10. Karşılaştırma -den ayrılma durum eki ile yapılır.
11. Yardımcı fiil olarak “ol-, i-” kullanılır.
12. Olumsuz hareket için ayrı bir fiil vardır.
13. Soru eki bulunmaktadır.
14. Bağlaç yerine fiil şekilleri kullanılır.

Ural-Altay Dil Ailesi Üzerine Yapılan Önemli Çalışmalar

Ural-Altay Dil Ailesi üzerine çalışma yapanların başında İsveçli subay Philipp Johann Tabbert von Strahlenberg (1676-1747) gelmektedir. Rus çarına takdim ettiği Sibirya ve Orta Asya haritası ile dikkatleri çekmiştir. *Asya ve Avrupa'nın Kuzey ve Doğu Kısımları* adlı eserinin 13. bölümünde Türklerden kalma yazıt ve mezar taşlarından söz etmesi ve bunların çizim ve gravürlerine de yer vermesi dolayısıyla Türkoloji açısından önemli bir yere sahiptir. Eser aynı zamanda **Yenisey Yazıtları** hakkında ilk bilgileri vermesi bakımından da önemlidir. Strahlenberg, eserinde Türk dilleri arasında önemli bir yere sahip olan **Çuvaşça** ve **Yakutçadan** da söz edip bu dillere ait sözcük listeleri vermiştir.

Strahlenberg ayrıca eserinde Kuzey Avrupa ve Sibirya arasında Ural-Altay kavimlerinin konuştuğu 32 dili “Tatar” adı altında toplamış ve çok dilli bir tablo meydana getirmiştir.

- ✓ Fin-Ugor
- ✓ Türk-Tatar
- ✓ Samoyed
- ✓ Moğol-Mançu
- ✓ Tunguz
- ✓ Karadeniz ve Hazar Denizi Arasındaki Halklar

Bu alandaki diğer bir araştırmacı da Daniel Gottlieb Messerschmidt'tir (1685-1735). Kaleme aldığı *Sibirya Boyunca Keşif Seyahati* adlı eseri Türkoloji açısından önemlidir. **Yenisey Yazıtları** hakkında bilimsel olarak bilgi veren Messerschmidt olmuştur.

1889 yılında Moğolistan'da araştırmalar yapmak üzere giden Rus heyetinin başında bulunan Nikolay Mihayloviç Yadrintsev (1842-1894) ilk Orhon Yazıtı olan **Kül Tigin Yazıtı'nı** bulmuştur. Sonrasında **Bilge Kağan Yazıtı'nı** da gün ışığına çıkartmıştır. Üçüncü Orhon Yazıtı olan **Tunyukuk Yazıtı** ise 1897 yılında Yelizaveta Klements tarafından bulunmuştur.

- ✓ Yenisey Yazıtları'nın varlığı 13. yüzyıldan beri bilinmektedir. İlhanlı tarihçisi Alâeddin Atâ Melik Cüveynî, *Târih-i Cihângüşâ* adlı eserinde Orhon harfli yazıtlardan bahsetmiştir. Ancak onun verdiği bilgiler çok sınırlıdır.

Bu dil ailesini Ural ve Altay dilleri olarak ikiye ayıran ve bu ayrımı başlatan kişi Wilhelm Schott'tur (1802-1889). Schott, Ural-Altay dillerini iki grupta toplamıştır:

1. Çud Dilleri

- ➔ Fin - Ugor Dilleri

2. Tatar Dilleri

- ➔ Türk, Moğol, Tunguz Dili

Schott, bu gruba Altay veya Çud-Tatar dilleri adını vermiştir. **Schott Altay dillerinin en önemli özelliklerinden biri olan**

Türkçe “z” = Çuvaşça “r”

Türkçe “ş” = Çuvaşça “l”

ses denkliklerini ortaya koymuştur.

ÖABT ÇIKMIŞ SORU

Aşağıdaki eşleştirilmiş dillerden hangileri yapı bakımından benzer değildir?

- A) Çince – Tibetçe
- B) Arapça – Farsça
- C) Bulgarca – Lehçe
- D) Portekizce – Rumence
- E) İngilizce – Flemenkçe

Çözüm:

Yapı bakımından diller üç gruba ayrılır:

A. Yalınlayan (Ayrışkan) Diller: Çince, Tibetçe, Vietnamca, Baskça gibi.

B. Bağlantılı ve Kaynaştıran (Eklemeli) Diller:

a. Bağlantılı Diller: Türk dili ve köken bakımından içinde yer aldığı Ural-Altay dilleri ile bazı Asya ve Afrika dilleri gibi.

b. Kaynaştıran Diller: Gürcüce, Eskimoca, Kızılderili dilleri gibi.

C. Bükümlü (Çekimli) Diller:

a. Kök Bükümlü Diller: Arapça ve içinde yer aldığı Hami-Sami dilleri.

b. Gövde Bükümlü Diller: İngilizce, Almanca, Fransızca vb. Hint-Avrupa dilleri.

Çince ve Tibetçe, köken bakımından “yalınlayan”; Bulgarca-Lehçe, Portekizce-Rumence, İngilizce-Flemenkçe “bükümlü diller”den “gövde bükümlü” dillere aittir.

Arapça ve Farsça ise “bükümlü diller”dir ancak Arapça “kök bükümlü”, Farsça ise Hint-Avrupa dil ailesine mensup olduğundan “gövde bükümlü” bir dildir.

Cevap B

ÖABT ÇIKMIŞ SORU

Aşağıdakilerden hangisi “Altay dilleri teorisi”ne göre Altay dillerinin benzer özelliklerinden biri değildir?

- A) Ses uyumu bulunur.
- B) Ön ekler bulunmaz.
- C) Fiil şekilleri zengindir.
- D) Sayı sözcüklerinden sonra çokluk eki kullanılmaz.
- E) Kelimelerde gramatikal cinsiyet vardır.

Çözüm:

Estonyalı bilgin Ferdinand Johann Wiedemann (1805-1887), Ural-Altay Dil Ailesi üzerine çalışmalar yapmış ve 1838 yılında bu dil ailesinin Hint-Avrupa dil ailesinden farklı özelliklerini şu şekilde belirlemiştir.

1. Ural-Altay dillerinin en önemli özelliği ses uyumunun bulunmasıdır.
2. Bu dillerin sözcüklerinde gramatikal cinsiyet yoktur yani sözcükler eril, dişil ve nötr olarak ayrılmaz. Örneğin, Ar. *müdü* “müdür” (eril), *müdü* “kadın müdür” (dişil) vb.
3. Belirtme edatı göreviyle sözcüklerin başına getirilen ulamalar yoktur.
4. Söz yapımı eklerle sağlanır. Türetme ve çekim sırasında kökte herhangi bir değişim olmaz.
5. İsim çekiminde iyelik ekleri kullanılır.
6. Fiil şekilleri oldukça zengindir.
7. Ön ek yerine son ek kullanılır.
8. Sıfatlar isimlerden önce gelir.
9. Sayı sözcüklerinden sonra çokluk eki kullanılmaz.
10. Karşılaştırma -den ayrılma durum eki ile yapılır.
11. Yardımcı fiil olarak i- kullanılır.
12. Olumsuz hareket için ayrı bir fiil vardır.
13. Soru eki bulunmaktadır.
14. Bağlaç yerine fiil şekilleri kullanılır.

Buna göre A, B, C ve D seçeneklerinde verilenler doğrudur. Altay dilleri teorisine göre bu dillerde gramatikal cinsiyet yoktur.

Cevap E

ÇÖZÜMLÜ TEST

1. Aşağıdakilerden hangisi Sami dillerinden değildir?

- A) Arapça
- B) İbranice
- C) Akadca
- D) Aramca
- E) Betice

2. Aşağıdakilerden hangisi Germen dillerinden değildir?

- A) İngilizce
- B) Almanca
- C) Flemenkçe
- D) Fince
- E) İsveççe

3. Aşağıdakilerden hangisi diğerlerinden farklı bir dil grubuna aittir?

- A) Fransızca
- B) İspanyolca
- C) Portekizce
- D) İtalyanca
- E) Bulgarca

4. Aşağıdaki eşleştirilmiş dillerden hangileri aynı dil ailesi içinde yer almaz?

- A) Tunguzca – Korece
- B) İbranice – Arapça
- C) Rusça – Macarca
- D) Portekizce – Fransızca
- E) Bulgarca – Lehçe

5. Aşağıdakilerden hangisi büyük dil teorilerinden değildir?

- A) Güneş-Dil
- B) Hint-Avrupa
- C) Nostratik
- D) Avrasyatik
- E) Monogenist

6. Aşağıdakilerden hangisi Slav dillerinden değildir?

- A) Rusça
- B) Lehçe
- C) Rumence
- D) Makedonca
- E) Hırvatça